

kajakkvinnen

av Per Verner-Carlsson





kajakkvinnen

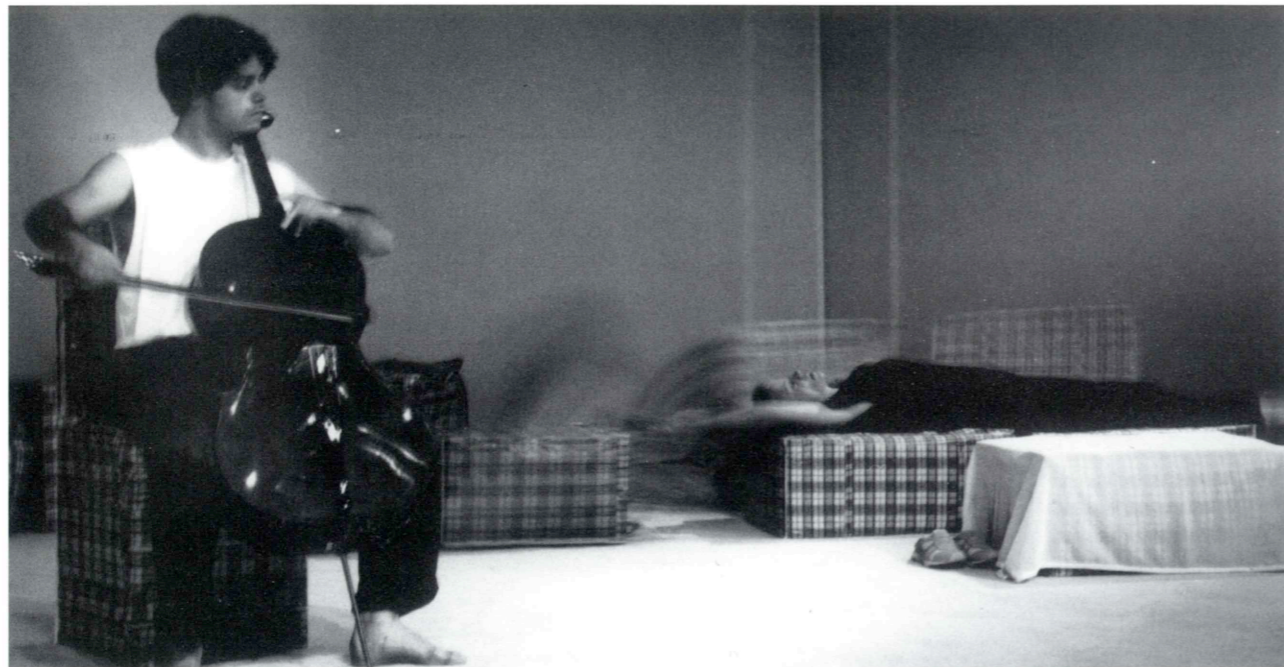
av Per Verner-Carlsson

....Du står upp till vaderna i
ting
stapplande som en gapskrattande äldring i
dy

På en väg mot en strand
Där valarnas blod har stelnat
till lavaklumpar

Ja, det er valarnas blod
som rinner ur mina øgon.....

Sitat Verner Carlsson:



"minnen som förts vidare"

av Harriet Nordlund

Kvinnan Anna i "Kajak-kvinnan" kämpar för att finna sitt eget språk och därmed sig själv. Skådespelaren Anitta Suikkari som gestaltar Anna, bryter upp från Finland och lär sig spela på två nya språk; norska och samiska.

Även om Anna och Anitta har olika erfarenheter av språkets grundläggande betydelse, kan dom mötas i den korsväg som Per Verner-Carlsson så tålmodigt och generöst lånat ut åt oss.

Anna är stum. Hon har inte ord som kan förmedla hennes erfarenheter och känslor.

Den som kommer från ett annat land, en annan kultur eller tillhör en urbefolkning, känner igen denna kamp för att finna orden. Det nya språket räcker inte alltid till för att förmedla den värld och de erfarenheter man bär på.

Min dotter sa en dag till mig: "Mamma, jag tycker det är så märkligt, du kan så många saker som ingen någonsin frågar efter." Hon har rätt. Just i dag kanske ingen frågar efter de kunskaperna efter som vi lever i en urban tid, där det samiska inte värderas särskilt högt av majoritetssamhället.

Kunskaperna och minnerna förs trots allt vidare. För mig är det en inre karta som hjälper mig att få en bild av det mysterium som skapelsen är. Ett exempel på detta är föreställningens "solavsnitt". En utflykt i den "osynliga tillvaron" eller den parallella tillvaron.

Ursprungligen är det en inspelning gjord av forskaren W. Bogoras bland tjuktjerna på slutet av 1800-talet, översatt av Björn Ranung och bearbetad av mig.

Det har alltså hänt en del sen Sampo började intressera sig för Verner-Carlssons författarskap. Originalmanuskriptet på 136 A4-ark har omarbetas till en version på 38 A4-ark. Nya avsnitt har tillkommit efter intervjuer med Anitta Suikkari och gruppen.

"Allt vi drömmer om att ha här i väst, blir efter en kort tid till stora berg med sopor." är ett citat av Inghild Karlsen.

De tre jazzmusikerna i Verner-Carlssons originaluppsättning har blivit till en cellist och en inspelad stråkkvartett. Denna musik är nykomponerad av Johan Sara jr. En personlig kommentar av de kulturella möten som han själv har erfarenheter av.

Det är inte bara rollen Anna och skådespelaren Anitta som möts i Verner-Carlssons korsväg.

Projektet "Kajak-kvinnan" har blivit en nordisk mötesplats för Finland, Norge, Sverige, Grönland med Sameland som värd under produktionsperioden.

Varmt välkommen, kära publik!

Harriet Nordlund
regissör

Hilsen fra SAMPO

av Anitta Suikkari, Sampo Teater

På vegne av Sampo Teater og alle oss som deltar i dette prosjektet har jeg gleden av å ønske dere, kjære publikum, hjertelig velkommen til kveldens forestilling av Kajakkvinnen.

En frihet - like usikker - som alltid en frihet (P.V.C.)

Sampo Teater begynte sin eksistens som en fri profesjonell teatergruppe i Oslo i 1983. Mette Brantzeg satte opp soloforestillingen "Kalevala" basert på det finske eposet av samme navn. Skuespilleren var den finskfødte Anitta Suikkari som i dag alene forvalter gruppens "gode navn" og har tatt den med seg til Kautokeino på Finnmarksvidda.

Sampo Teater har siden starten arbeidet etter en uttalt kunstnerisk målsetting:

Å skape teater som speiler vår tid med orientering i menneskets historie, røtter og myter - eller mangelen på disse.

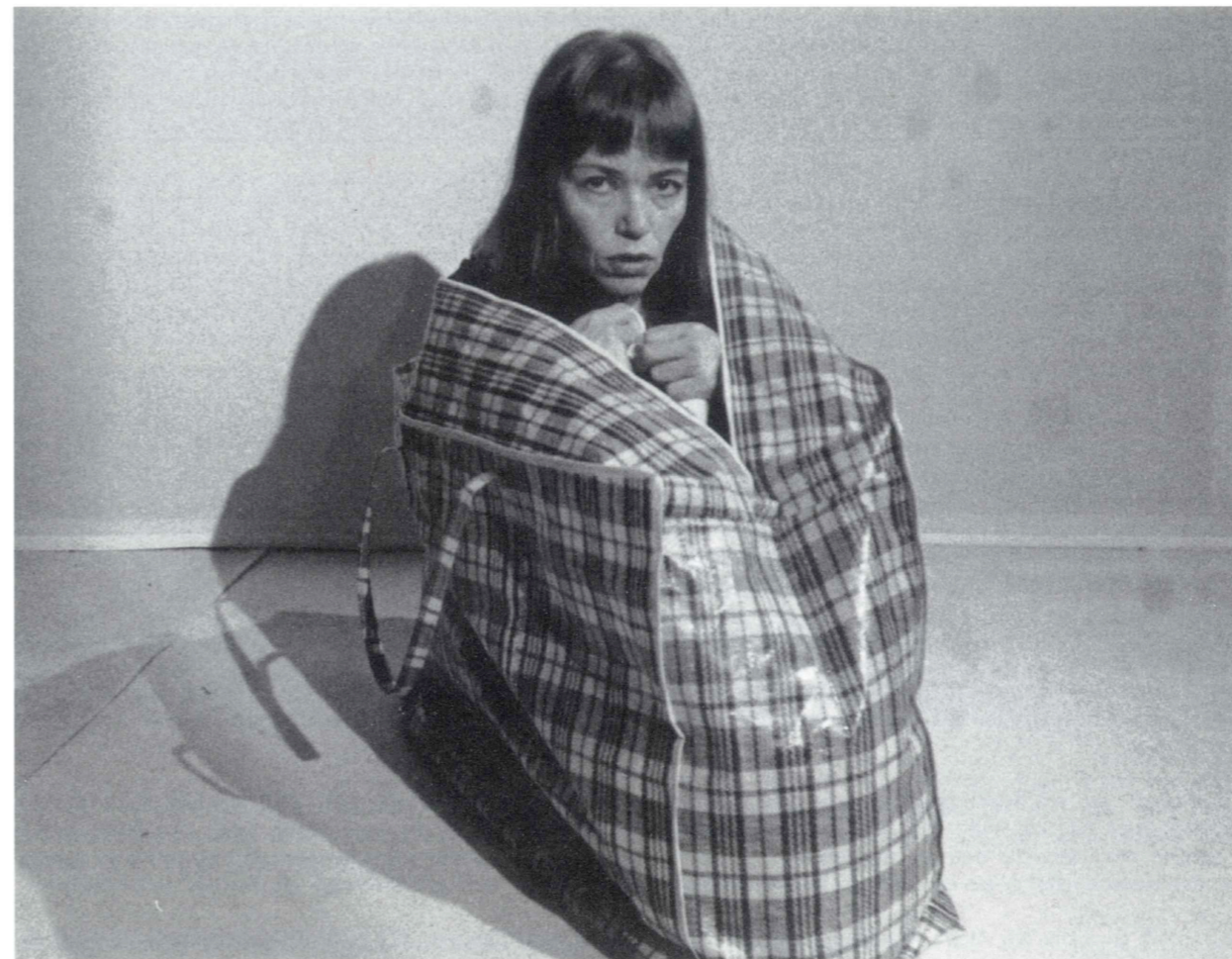
Teatret søker å møte publikum i en opplevelse av mennesket - seg selv - i en mytisk - historisk sammenheng samt å vekke impulser ved å etterprøve grensene for det personlige og kollektive.

Sampo Teater har orientert seg nordover i en søken etter et flerkulturellt landskap som en inspirasjonskilde og ressurs i den skapende kunsten.

Teatret kan idag sees som en prosjektgruppe bestående av de kunstnere som til enhver tid deltar i den skapende prosessen i den aktuelle produksjonen.

Med "Kajakkvinnen" har Sampo realisert sitt ønske om å få i stand en produksjonsvirksomhet over etniske- og landegrenser der skapende kunstnere med forskjellig bakgrunn i Norden har møttes i praktisk kunstnerisk arbeid.

Bortsett fra hjertelig takk til all økonomisk støtte fra forskjellige råd og fonds, vil vi rette en oppmerksomhet mot en institusjon som ved siden av sine egne forpliktelser har i handling vist en konkret vilje til å støtte også fri scenekunst; Hjertelig takk til Beavvvás Sámi Teáhter for produksjons- og turnésamarbeid i virkeliggjørelsen av prosjektet.



En kommentar til «Kajakkvinnen» av Per Verner-Carlsson.

Av Knut Ove Arntzen

"Kajakkvinnen" av Per Verner-Carlsson er et stykke som tar opp kommunikasjon på tvers av kulturer og språk. Verner-Carlsson har vært opptatt av Antonin Artaud, den franske teatervisjonæren som ville vektlegge det fysiske uttrykket og så på skuespilleren som et tegn som skulle flamme opp. Dette ville han undersøke språklig i sitt stykke "Kajakkvinnen" som ble satt opp på Dramaten i Stockholm i 1982. Det handler om en kvinne som er iferd med å skilles, og hvordan språket eller språkforståelsen spiller en avgjørende rolle i hennes prosess.

Det er en tildels prosalyrisk tekst han har skrevet, og den kan i en viss forstand minne om den norske dramatiker Cecillie Løveids teatertekster. I boken *Livsritualer*, Oslo 1998, redigert av Merete Morken Andersen, kan en bl.a. lese at å spille en Løveid-tekst kan kjennes som å springe fra isflak til isflak mens isen går (Marie Louise Tank, s. 77). Det er i sprangene fra isflak til isflak en opplever de mytologiske plan. En slik betraktning kan overføres til "Kajakkvinnen" i metaforisk forstand. Det blir et bilde på en identitetssøken som ikke er logisk eller lineær, slik som tilfellet ofte er i Løveids teatertekster.

Verner-Carlsson fokuserer på forestillingen om eller språkfilosofiske betraktninger omkring hvordan en kajakk visuelt sett kan beskrives. Det handler om hvordan den "egentlig" ser ut sett med forskjellige blikk, slik som det mannlige eller det kvinnelige. Dette blir symbolsk sett utslagsgivende for selvforståelsen til den kvinnelige hovedpersonen, altså kajakkvinnen.

Kajakken er et ikon hentet fra det arktiske området. Kvinnen har fått fortalt hvordan en kajakk ser ut, og når de ser en kajakk fra stranden hvor de befinner seg oppstår det en krangel om det de ser er en kajakk eller en kano. Mannen mener med sitt maskuline språk at det selvfølgelig er en kano, mens kvinnen forsøker å insistere på at det er en kajakk.

Hun må gi opp for den mannlige eller maskuline insisteren, og hun blir etterlatt til seg selv

i et språklig tomrom. Den selvfølgelige tolkningen fra mannens side er ikke noe hun kan leve med. Hun vet at det er en kajakk de har sett. Tolkningen blir å ligne med det som skjer med skrift som på den ene siden er logisk og på den andre siden bare et grafisk bilde som varierer i forhold til klangbunn, det grafiske tomrom mellom bokstav og papir. Kajakken blir samtidig uttrykk for frihet og for flukt.

"För at kunna lösa problem, för att kunna handla, krävs det ett eget språk som människan lever i och med", skrev språkforskeren Ingela Josefsson i programmet til oppsettingen av *Kajakkvinnen* i Stockholm. Dermed pekte hun på den variasjon i forståelse som ligger mellom maktutøvelse og underkastelse. På samme måten som kvinnen har vært dominert av mannen har de arktiske urbefolkningenes kulturer vært undertrykt av storsamfunnet. Dette er så en parallell til hvordan teori forholder seg til praksis.

Josefsson sier det videre slik: "Kvinnors liv och erfarenheter utgår i hög grad från det konkreta", noe som også kan forståes slik at kvinners liv er mere praksisrelatert enn den abstraksjonen som menn baler med og som har ført til at praksis som basis for forståelse er blitt neglisjert. Det abstrakte språket kan til og med fungere som en barriere mot omverdenen. Slike erkjennelser begynner etterhvert å nedfelle seg i nye forståelsesmåter både i kunst og filosofi.

Den danske teaterforskeren og dramaturgen Ulla Ryum har utviklet en dramaturgiforståelse som er blitt utlagt som en "spiral dramaturgi". Den sier at et handlingsforløp ikke er logisk men går i bølger og spiraler istedet for i enhetlig og logisk oppbygging. Det kvinnelige språket er både intuitivt og logisk på en gang. Kvinnen må bevisstgjøre seg sitt eget språk for å kunne handle, slik urbefolkningen også har måttet gjøre det. Derfor tror jeg det har vært en klar og sterk idé bak Harriet Nordlunds bearbeidelse av denne teksten av Verner-Carlsson.

Verner-Carlsson selv sier at det Harriet Nordlund og Sampo/Beaivvás gjør med teksten hans er en liten men personlig bearbeidelse av en ganske stor tekst. De bruker, slik han oppfatter det, hans tekst som en basis. "Ut fra dette manuset ser jeg en personlig innfallsvinkel". Han ønsker forestillingen lykke til!

Knut Ove Arntzen er teaterforsker ved Universitetet i Bergen.

Kajakkvinnen av: Per Verner Carlsson
Til norsk ved: Anitta Suikkari
Regi og bearbeidelse: Harriet Nordlund
Visuelt konsept: Inghild Karlsen
Komponist/Lyddesign: Johan Sara jr.
Lys og teknisk ansvarlig: Bernt M. Bongo
Skuespiller: Anitta Suikkari
Musiker(cello): Øyvind Engen
Strykkvartett: Ensemble Nord
Layout/Foto: Bo Bisgaard og Inghild Karlsen
Produksjonstekniker og rekvisitør: Gunhild Johnsen
Produksjons-, turne- og lydtekniker: Stein Ivar Pedersen
Syer: Britt Halonen
språkkonsulent: Alex Scherpf
Informasjonsleder: Brita Triumph

PRODUSENT: Anitta Suikkari og Leif Isak E. Nilut
Sampo teater i samarbeide med Beaivváš Sami Teáther.
Premiere torsdag den 28-6-01 ved Festspillene i Nord Norge, Harstad
Musikken er innspilt ved Music production Studio i Máze

PRODUKSJONEN OG TURNEEN ER STØTTET AV:

Norsk kulturråd
Norsk kassettagiftsfond
Teater og Dans i Norden
Nordisk kulturfond
Fond for utøvende kunstnere
FINN på turne
Finnmark fylke

Tusen takk til alle som har bidratt til at forestillingen har latt seg realisere.



sampo teater

